

ВИВЧЕННЯ СТАНУ ЗДОРОВ'Я ТА ФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ ОСІБ РЯДОВОГО СКЛАДУ ВІЙСЬКОВОГО ЗАПАСУ НА ЕТАПІ ПРОХОДЖЕННЯ СТРОКОВОЇ ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ В ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ

Антушева Н.Ф., Огороднійчук І.В., Тішевська Л.С. Грушкевич В.В.

Центральна військово-лікарська комісія МО України
Українська військово-медична академія

Резюме. У статті нами вивчається стан здоров'я та фізичний розвиток осіб рядового складу військового запасу (військовослужбовці строкової служби, військовослужбовці за контрактом) на етапі проходження строкової служби в Збройних Силах України.

Ключові слова: здоров'я юнаків, молоде покоління, придатність до військової служби.

Вступ. Моніторинг стану здоров'я населення та окремих його контингентів (військовослужбовці тощо) є важливою складовою управління у сфері охорони здоров'я, дозволяє виявляти проблемні питання та обґрунтувати шляхи їх вирішення [1]. Окрім цього показники, що характеризують стан здоров'я є вагомою групою індикаторів, що можуть бути використані для оцінки ресурсних та процесуальних аспектів якості медичної допомоги в закладах охорони здоров'я [2], а дослідження показників стану здоров'я військовослужбовців також вкрай необхідні для удосконалення лікувально-профілактичних і реабілітаційних заходів в Збройних Силах України [3, 4]. Окрім цього в порівнянні з цивільним суспільством в Збройних Силах України стан здоров'я військовослужбовців є важливим чинником, що визначає боєздатність військ [5, 6].

Тому всебічне вивчення стану здоров'я військовослужбовців та вироблення заходів щодо його зміцнення на основі постійного наукового моніторингу мають особливе значення для Збройних Сил України, є важливими напрямками діяльності кожної ланки медичної служби.

Для оцінки стану здоров'я військовослужбовців Збройних Сил України повинен використовуватись комплекс показників: показники захворюваності та фізичного розвитку, дані комплексних медичних обстежень, показники інтенсивності звільнень з військової служби за медичними показаннями, рівні смертності тощо. В порівнянні з цивільним населенням важливою особливістю військовослужбовців є те, що для оцінки їх стану здоров'я неможливо або нецільово використовувати деякі демографічні показники (чисельність, природній приріст тощо).

Результати дослідження та їх обговорення. За результатами досліджень стану здоров'я та фізичного розвитку осіб рядового складу військового запасу на етапі проходження строкової військової служби в Збройних Силах України в 2001-2010 рр., а саме: військовослужбовців строкової служби нами встановлено, що серед них переважали військовослужбовці, які за станом

здоров'я є здорові і складали 1-шу групу, їх питома вага за середнім багаторічним показником становила $77,40 \pm 0,18$ % військовослужбовців (табл. 1).

Таблиця 1.

Стан здоров'я осіб рядового складу військового запасу (військовослужбовців строкової служби) на етапі проходження строкової військової служби в Збройних Силах України в 2001-2010 рр. (%)

Групи стану здоров'я	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Середній багаторічний показник
I*	80,86	79,25	85,36	78,72	75,28	75,36	66,31	74,55	79,48	78,84	$77,40 \pm 0,18$
II*	13,94	16,19	11,23	16,01	20,34	18,95	28,72	18,12	17,43	17,19	$17,81 \pm 0,17$
III*	5,19	4,55	3,41	5,26	4,38	5,69	4,97	7,33	3,08	3,96	$4,78 \pm 0,09$
Всього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

I* – здоровий; II* – практично здоровий; III* – потребує систематичного нагляду

Частка військовослужбовців строкової служби 1-шої групи за станом здоров'я в 2001-2007 рр. зменшувалася від 80,86 % в 2001 р. до 66,31 % в 2007 р., протягом 2008-2010 рр. – зростала від 74,55 % в 2008 р. до 78,84 % в 2010 р.

Другу групу за станом здоров'я складали військовослужбовці строкової служби, які були практично здорові і за середнім багаторічним показником вони становили в 2001-2010 рр. $17,81 \pm 0,17$ % обстежених. Частка практично здорових військовослужбовців строкової служби в 2001-2010 рр. зростала від 13,94 % в 2001 р. до 28,72 % в 2007 р., протягом 2008-2010 рр. – зменшувалася від 18,12 % в 2008 р. до 17,19 % в 2010 р.

Третя група за станом здоров'я військовослужбовців була найменшою, питома вага осіб рядового складу військового запасу на етапі проходження строкової військової служби в Збройних Силах України за середнім багаторічним показником становила $4,78 \pm 0,09$ % обстежених. Її складали військовослужбовці строкової служби, які потребували систематичного медичного нагляду. Питома вага таких осіб в 2001-2010 рр. коливалася від 3,41 % в 2003 р. до 7,33 % в 2008 р.

За результатами досліджень фізичного розвитку осіб рядового складу військового запасу на етапі проходження строкової військової служби в Збройних Силах України в 2001-2010 рр., а саме: військовослужбовців строкової служби нами встановлено, що серед військовослужбовців строкової служби переважали військовослужбовці, які мали добрий стан фізичного розвитку, їх питома вага за середнім багаторічним показником становила $58,62 \pm 0,22$ % військовослужбовців.

Частка добре розвинутих фізично військовослужбовців строкової служби в 2001-2010 рр. коливалася від 56,24 % в 2004 р. до 62,55 % в 2009 р.

Серед військовослужбовців строкової служби в 2001-2010 рр. середній стан фізичного розвитку за середнім багаторічним показником мали $38,91 \pm 0,21$ % військовослужбовців. Частка даного контингенту, які мали середній стан фізичного розвитку в 2001-2010 рр. коливалася від 33,72 % в 2003 р. до 42,17 % в 2008 р.

Недостатню розвинутий фізичний стан в 2001-2010 рр. мали 2,47±0,07 % молодого поповнення військовослужбовців строкової служби, їх питома вага коливалася від 6,80 % в 2003 р. до 1,13 % в 2009 р.

За результатами досліджень нами встановлено, що серед осіб рядового складу військового запасу на етапі проходження військової служби за контрактом (військовослужбовців за контрактом) в Збройних Силах України превалювали військовослужбовці, які за станом здоров'я були здоровими і складала I-шу групу, їх питома вага за середнім багаторічним показником становила 78,73±0,18 % військовослужбовців. Частка військовослужбовців за контрактом I-шої групи за станом здоров'я в 2001-2010 рр. знизилася від 83,10 % в 2001 р. до 75,29 % в 2010 р.

Другу групу стану здоров'я складали військовослужбовці за контрактом, які були практично здорові і за середнім багаторічним показником вони становили в 2001-2010 рр. 14,67±0,16 % обстежених.

Частка осіб рядового складу військового запасу на етапі проходження військової служби за контрактом 2-гої групи за станом здоров'я в 2001-2010 рр. зростала від 10,04 % в 2001 р. до 17,12 % в 2010 р.

Третя група стану здоров'я військовослужбовців є найменшою, питома вага осіб рядового складу військового запасу на етапі проходження військової служби за контрактом, за середнім багаторічним показником, становила 6,60±0,11 % обстежених. Її складали військовослужбовці за контрактом, які потребували систематичного медичного нагляду.

Питома вага військовослужбовців за контрактом 3-ьої групи за станом здоров'я в 2001-2010 рр. коливалася від 4,58 % в 2005 р. до 9,35 % в 2008 р.

За результатами досліджень нами встановлено, що загалом серед осіб рядового складу військового запасу на етапі проходження військової служби (строкової служби та за контрактом) в Збройних Силах України превалювали військовослужбовці, які за станом здоров'я були здоровими і складала I-шу групу, їх питома вага за середнім багаторічним показником становила 78,10±0,13 % військовослужбовців. Частка військовослужбовців за контрактом I-шої групи за станом здоров'я в 2001-2010 рр. знизилася від 81,94 % в 2001 р. до 76,79 % в 2010 р. (табл. 2).

Таблиця 2

Стан здоров'я осіб рядового складу військового запасу (строкової служби та за контрактом) на етапі проходження військової служби в Збройних Силах України в 2001-2010 рр. (%)

Групи стану здоров'я	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Середній багаторічний показник
I ¹	81,94	81,07	84,69	77,67	77,75	74,75	72,99	74,50	78,90	76,79	78,10±0,13
II ²	12,06	13,88	11,31	16,82	17,77	18,44	21,06	16,90	15,89	17,15	16,13±0,11
III ³	6,00	5,05	4,00	5,52	4,48	6,81	5,95	8,60	5,22	6,06	5,77±0,07
Всього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

I¹ – здоровий; II² – практично здоровий; III³ – потребує систематичного нагляду

Другу групу стану здоров'я складали військовослужбовці рядового складу, які були практично здорові і за середнім багаторічним показником вони становили в 2001-2010 рр. $16,13 \pm 0,11$ % обстежених.

Частка осіб рядового складу військового запасу на етапі проходження військової служби за контрактом 2-гої групи за станом здоров'я в 2001-2007 рр. зростала від 12,06 % в 2001 р. до 21,06 % в 2007 р., протягом 2008-2010 рр. зменшилася до 17,15 % в 2010 р.

Третя група стану здоров'я військовослужбовців є найменшою, питома вага осіб рядового складу військового запасу на етапі на етапі проходження військової служби за контрактом, за середнім багаторічним показником, становила $5,77 \pm 0,07$ % обстежених. Її складали військовослужбовці за контрактом, які потребували систематичного медичного нагляду.

Питома вага військовослужбовців за контрактом 3-ьої групи за станом здоров'я в 2001-2010 рр. коливалася від 4,00 % в 2003 р. до 8,60 % в 2008 р.

Висновки:

1. За результатами досліджень стану здоров'я та фізичного розвитку осіб рядового складу військового запасу на етапі проходження строкової військової служби в Збройних Силах України в 2001-2010 рр., а саме: військовослужбовців строкової служби нами встановлено, що серед них превалювали військовослужбовці, які за станом здоров'я є здорові і складали 1-шу групу, їх питома вага за середнім багаторічним показником становила $77,40 \pm 0,18$ % військовослужбовців.

2. За результатами досліджень фізичного розвитку осіб рядового складу військового запасу на етапі проходження строкової військової служби в Збройних Силах України в 2001-2010 рр., а саме: військовослужбовців строкової служби нами встановлено, що серед військовослужбовців строкової служби превалювали військовослужбовці, які мали добрий стан фізичного розвитку, їх питома вага за середнім багаторічним показником становила $58,62 \pm 0,22$ % військовослужбовців.

3. Серед осіб рядового складу військового запасу на етапі проходження військової служби за контрактом (військовослужбовців за контрактом) в Збройних Силах України превалювали військовослужбовці, які за станом здоров'я були здоровими і складали 1-шу групу, їх питома вага за середнім багаторічним показником становила $78,73 \pm 0,18$ % військовослужбовців.

4. Загалом серед осіб рядового складу військового запасу на етапі проходження військової служби (строкової служби та за контрактом) в Збройних Силах України превалювали військовослужбовці, які за станом здоров'я були здоровими і складали 1-шу групу, їх питома вага за середнім багаторічним показником становила $78,10 \pm 0,13$ % військовослужбовців.

Література:

1. Белый В.Я. Об основных направлениях реформы военного здравоохранения / В.Я.Белый, Н.Н.Вовкодав // Матер.научн.-практ.конф. «Проблемы военного здравоохранения и пути его реформирования». – Киев:Логос, – 1996. – С.4-18.

2. Законодавство України про охорону здоров'я: зб. нормат. актів: Коментарі та постатейні матеріали станом на 15 серпня 2000 р. / уклад. М.І.Мельник, М.І.Хавронюк. – Київ: АТІКА, – 2000. – 256 с.

3. Гладун З.С. Державне управління в галузі охорони здоров'я / З.С.Гладун. – Тернопіль: Укрмед.книга, – 1999. – 312 с.

4. Голик Л.А. Система оптимізації медичної допомоги у збройних силах України (наукове обґрунтування та реалізація): автореф. дис. на здобуття наук. ступеню д-ра мед. наук. / Л.А.Голик. – Київ, -- 2003. 47 с.

5. Клішевич Б.А. Організаційно-методичні підходи до аналізу дефектів в організації медичної допомоги та їх причин у Збройних Силах України / Б.А.Клішевич, А.І.Денисюк, С.М.Башинський // Військ.мед.Укр. – 2004. - Т4, №1-2. – С. 30-40.

6. Хижняк М.І. Методичні вказівки щодо оцінки стану здоров'я військовослужбовців Збройних Сил України / М.І. Хижняк, І.Д. Думаїський, Л.І.Бідненко. – Ірпінь. – 2003. – С. 2-9.

ИЗУЧЕНИЕ СОСТОЯНИЯ ЗДОРОВЬЯ И ФИЗИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ ЛИЦ РЯДОВОГО СОСТАВА ВОЕННОГО ЗАПАСА НА ЭТАПЕ ПРОХОЖДЕНИЯ СРОЧНОЙ ВОЕННОЙ СЛУЖБЫ В ВООРУЖЕННЫХ СИЛАХ УКРАИНЫ

Антушева П.Ф., Огородничук И.В., Тищевська Л.С. Грушкевич В.В.

Резюме. В статье нами изучалось состояние здоровья и физическое развитие лиц рядового состава военного запаса (военнослужащие срочной службы, военнослужащие по контракту) на этапе прохождения срочной службы в Вооруженных Силах Украины.

Ключевые слова: здоровье юношей, молодое пополнение, лояльность к военной службе.

THE STUDY OF THE HEALTH AND PHYSICAL DEVELOPMENT OF MILITARY SERVICEMEN STOCK AT THE STAGE OF PASSING MILITARY SERVICE IN THE ARMED FORCES OF UKRAINE

N.Antusheva, I.Ohorodnychuk, L.Tischevska, V.Grushkevich

Summary. In this paper we studied health and physical development Privates of military reserve (soldiers, military contract) during the passage of military service in the Armed Forces of Ukraine.

Keywords: health youths younger replenishment, fitness for military service.